

ENZO BIANCHI

A lectio divina

„Egyedül az Egyetlennel”

Sarutlan Kármelita Nővérek, Pécs 2001

ISBN 963 00 7546 6

ISSN 1419 3051

Enzo Bianchi: A lectio divina

Enzo testvér, Bose-i perjel levele János testvérhez

Kedves Jánosom!

Minden vasárnap, sőt minden nap a testvéreiddel és nővéreiddel együtt a helyi templomban vagy a közösségben ünnepelt liturgia során meghallgatod az Írás felolvasását. Hozzá kapod még a homília ajándékát is, a felolvasott szövegek magyarázatát, átültetését mai helyzetünkre. Így Isten élő és hatékony Igéjével találkozol, amely visszhangzik benned, magának az Úrnak a jelenlétével, Krisztussal, aki maga vetette el Igéjét benned.

Az asztal elkészítve: az Ige és az Eukarisztia táplálékát kaptad, hogy utadon, a világból az Atyához tartó kivonulásod során el ne pusztulj, hanem táplálkozhass ebből az útravalóból, amelyet neked, Isten népe fáradt és beteg tagjának adott az, Aki táplál, vigasztal megerősít.

Biztosan szeretnéd megújítani a keresztyén életnek ezt a központi élményét a hétköznapiakban is, szobád magányában vagy közösségi beszélgetés keretében testvéreiddel és nővéreiddel, akiket őreidül és útitársaidul kaptál.

Egyedül, pusztán magadra és szegényes erődre támaszkodva nem értheted meg, nem sajátíthatod el a Szentírást: gyümölcsöző olvasásához - amely lehetővé teszi, hogy Isten Igéje hajtsa végre benned, amire magadtól nem vagy képes - bizonyos feltételekre, előkészültekre van szükség, hogy Krisztus hitében, a Szentlélek adományait befogadva és az Atyát szemlélve olvashass.

*A Lélekben olvasni, imádkozni a Bibliával, vagyis **lectio divina** ...*

1.
A lectio divina,
Izrael és az Egyház tapasztalata

Izrael ősi berendezkedésében is imádkoztak már az Igével, és hallgatták az Igét az imában. Nehemiás könyvének 8. fejezetében megtalálható ennek a közösségi gyakorlatnak a leírását. Ez a módszer, amely felolvasásból, magyarázattól és imádságból áll, lett később a klasszikus zsidó imamód, amelyet a kereszténység is örökölt (vö. 2Tim 3,14-16), bár nem írták le, több újszövetségi hely tanúskodik róla.

Keresztények generációi imádkoztak így továbbra is, elvetve az olyan Bibliától eltávolodó vallásosságot, amely nem ismeri el az Ige abszolút elsőségét az Egyház imaéletében. Minden keleti és nyugati egyházatya gyakorolta ezt a módszert, a *lectio divinát*, és ragyogó szentírásmagyarázataikkal - amely ennek legfőbb gyümölcse volt - ösztönözték a híveket, hogy hasonlóan cselekedjenek otthonaikban.

Hát a szerzetesek? Ők a sivatagban vagy kolostoraikban életük középpontjává tették a Szentírást, s a szerzetes aszkézisének és mindennapi táplálékának nevezték, mivel meggyőződésük volt, hogy “nem csak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, amely Isten ajkáról való” (vö Mtörv 8,3 és Mt 4,4). Egy bizonyos időben szükségesnek érezték még ennek a módszernek az írásbeli rögzítését is, hogy a kezdők így könnyebben elnyerhessék az Igét a lélekben, aki nemcsak megszentel, hanem az isteni életből is részesít.

Origenész, aki a *theia anagnosist* javasolta a zsidó rabbik iskolájában, Jeromos, aki imával szabott ritmust az olvasással, Cassianus, aki a *meditatio* jelentőségét fejtette ki, Guigues le Chartreux, aki a *lectio divinát* a “paradicsom létrájaként” mutatta be a szerzetesek számára, Bernát, aki a *palatum cordis* mézeként énekelte meg, Guillaume de Saint-Thierry, aki *Aranylevelében* beszélt róla, és sokan mások kialakították a *lectio divinához* kapcsolódó szóhasználatot, arra buzdítva a híveket, hogy járják be az Istennel való párbeszédnek és szavakkal ki nem fejezhető beszélgetésnek ezt az útját.

A 13. századik ez a módszer valóban táplálta egész generációk hitét, és Assisi Szent Ferenc még kitartóan gyakorolta. De azután, a késő középkorban, a **quaestio** és a **disputatio** bevezetésével, a **lectio divina** elkorcsosulásának lehetünk tanúi. E századok ennek az imamódnak a hanyatlását hozták, ugyanakkor utat nyitottak a *devotio modernának* és a “ignáci meditációnak”, az inkább befelé tekintő, pszichológiai jellegű elmélkedésnek. Csak a kolostorokban és a szervitáknál maradt fenn ez a módszer a maga tejjességében, és majd a II.Vatikáni Zsinat ajánlásai között tűnik fel újból, a *Dei Verbum* kezdetű konstitúció 25. pontjában:

“nyomatékosan buzdítja és sürgeti a szent zsinat az összes keresztény híveket ... hogy szívesen folyamodjanak magához a szent szöveghez ... akár lelki olvasmányképpen, akár megfelelő bibliamagyarázatok és egyéb segédeszközök által ... Arról azonban ne feledkezzenek meg, hogy a szentírás olvasását imádságnak kell kísélnie.”

Bizonyára a Szentlélek akarta, hogy a Biblia hallgatásának és a vele való imádkozásnak ez a formája ne vesszen el a századok során.

2. *A lectio divina helye*

Amikor tehát el akarsz merülni ebben az imádságos olvasásban, először is keress magányos és csendes helyet, ahol a rejtekben imádkozhatsz Atyádhoz egészen az Ő szemléléséig.

A cella, a szobád kivételes hely arra, hogy Isten jelenlétét megízlelhess - ezt soha ne felejtsd el (vö. Mt 6,5-6). Ez szíved küzdelmének helye, a sivatag, ahol Jézus imádkozott és kísértést szenvedett (vö. Mk 1,12 és 35; Mt 4, 1-11), ahol Isten magához von, hogy szívedre beszéljen és elárasszon ajándékaival, szíved félelmetes szakadékait a remény völgyeivé és kapuivá alakítva (vö. Oz 2, 16-17). Így, egy magányos helyen, lelked ifjúsága megújul, énekelhetsz majd az Úrról, Jegyesedről, és érezheted, hogy egyedül hozzá tartozol, békében minden emberrel, minden élő és élettelen teremtménnyel (Vö Oz 2, 18-25).

Szobád vagy bármely magányos hely legyen tehát szentély a számodra, ahol Isten Szavával megaláz, hogy próbára tegyen, de tanít, vigasztal, táplál is általa. Érzed majd biztosan az ellenség jelenlétét, aki menekülésre biztat, aki nyomasztóvá teszi számodra a magányt, aki szokásaidat és gondjaidat fölhasználva eltereli a figyelmed, aki világi gondolatok miriádjaival igyekszik téged elcsábítani. Ne hagyd magad legyőzni, ne add föl, hanem állj ellen a démonnal vívott közelharcban, hiszen az Úr nincs messze tőled. Nemcsak néz téged, ahogy küzdesz, hanem ő maga harcolja benned ezt a harcot. Ha akarod, használj segítségül ikont, meggyújtott gyertyát, keresztet vagy szőnyeget, amelyre letérdelsz imádkozni. Ne félj - a divatra vagy esztétikai szempontokra való tekintettel - használni ezeket az eszközöket, amelyek segíthetnek abban, hogy ne felejtsd el, hogy nem pusztán a Bibliát tanulmányozod vagy szavakat olvasol, hanem Isten előtt vagy, készen arra, hogy Őt hallgasd, Vele beszéljess!

Ha elfog a kísértés, hogy menekülj, állj ellen, még ha hang nélkül, csöndben is kell maradnod, állj ellen. Ha Istennel akarsz találkozni a személyes imában, hozzá kell szoknod a magányban, csöndben, testvéreidtől és a dolgoktól elszakadva töltött időhöz.

3.

A csend ideje, hogy Isten szólhasson

Próbáld a *lectio divina* számára olyan helyet és időt találni, amelyben a külső csönd - a belső csendhez is szükséges feltétel - biztosított.

“Itt a mester és hívat” (Jn 11,28), és ahhoz, hogy meghalld a hangját, a többi hangot el kell hallgattatnod, ahhoz, hogy az Igét hallgasd, saját szavaidnak el kell halkulniuk. Bizonyos időpontok jobban megfelelnek a csendnek, mint mások: az éjszaka közepe, a hajnal, késő este ... Munkabeosztásod szerint választhatsz, de maradj hűséges ehhez az időhöz, és rögzítsd egyszer s mindenkorra a napodban. Komolytalan dolog csak akkor fordulni az imában az Úrhoz, amikor nincs más dolgod, mintha az Úr csak hézagpotló volna. És soha ne mondd “Nem érek rá”, mert ez olyan, mintha bálványimádó vagy: a napnak az ideje áll a te szolgálatodra, nem pedig neked kell az idő rabszolgájának lenned.

Burkolózz tehát csendbe, és a *lectio divina* ideje ritmust fog adni az életednek. Tudod, hogy mindig imádkozni kell, és soha bele nem fáradni (vö. Lk 18, 1-8 és 1Tessz 5,17), de azt is tudod, hogy kellene meghatározott, kifejezetten és láthatóan az imának szentelt pillanatok, amelyek emlékezetedben tartják Istent az egész nap folyamán. Szerelmese vagy-e az Úrnak, vagy törekszel azzá válni? Akkor ne sajnálj neki szentelni egy kis időt, ahogy megteszed ezt szokás szerint, fáradság nélkül minden nap feleségednek, hozzátartozóidnak, barátaidnak.

Ne felejtsd el, hogy a *lectio divina* idejének elég hosszúnak kell lennie, néhány perc kevés. Meg kell nyugodnod, békésnek lenned, úgy hogy pár perc nem elég. Az Atyák szerint a *lectio*hoz legalább egy óra kell...

Mennyi beszédet hallasz a nap során, mennyi mindent olvasol! Éberem kell örködnöd, hogy a szavak el ne fojtsák a Szót. Amikor a világias szavak csak úgy özönlnek rád, hogyan fog Isten Szavának az elsősége konkrét módon érvényesülni? A *lectio divina* pontos napi végzése nem ment fel téged az alól, hogy az Isten Szava és más szavak közötti viszonyt ellenőrizd. Ez utóbbiak mind mennyiségükből, mind minőségükből adódóan elfojthatják az isteni hangot, megakadályozva, hogy az növekedjen és termést hozzon benned (vö. Mt 4, 13-20). Mi értelme van összeolvasni mindenfélét, világias témákban keresni táplálékot, olyasmit olvasni, ami a tisztátalanság mély nyomait hagyja a szívben, s azután azt állítani, hogy abból az Igéből élünk, “mely Isten ajkáról való?” Ha nem vigyázol életedben éberem a Szó és a szavak viszonyára, műkedvelő, bémult, “hallgatója” leszel csupán annak, amiben mint valódi beavatási folyamatban részt kellene venned.

4.

Jó és tágas szív

A szív a Bibliában az ember szellemi képességeinek központja, székhelye, személyed legbensőbb középpontja. A *lectio divina fő szerve* tehát a szív, mivel ez a központ, ahol minden ember megéli és kifejezi személyiségének egyedülálló jellegét. Tudod azonban, hogy ez a szív lehet körülmetéletlen (MTörv 30,6 és Róm 2,29), lehet közsív (Ez 11,19), lehet megosztott (Zsolt 118, 113 és Jer 32,29), lehet vak (Siral 3,65). Mindezek a kifejezések azt jelzik, hogy az emberi szív távol lehet Istentől, hitetlen lehet. A hívő ember szíve viszont szintén elnehezülhet a szórakozásoktól, részegeskedéstől és az élet gondjaitól (Lk 21, 34), megkeményedhet, elmeszesedhet olyannyira, hogy föl sem ismeri, meg sem érti az Úr szavát és cselekedeteit (Mk 6,52 és 8,17), lehet ingadozó, állhatatlan, a Szót könnyen elfelejtő vagy kicsavaró (vö. 2Pét 3,16 és Lk 8,13). Ilyen lehet a szív, amikor a testre, az uralkodó ideológiákra vagy a legfőbb bűnre, a gögre alapozza fennmaradását. Te, aki Isten hallgatására készülsz, fogd a szívedet és emeld Istenhez, hogy alakítsa hússzívvé, tegye egységessé, gyógyítsa és tisztítsa meg. Csak a gyermeki szív tudja elfogadni Isten ajándékait (vö. Mk 10,15).

Csak az szív nyitott és készséges a hallgatásra, amelyet az Úr megújított. Az Úr megígérte, hogy új szívet ad annak, aki őt segítségül hívja (vö. Ez 18,31), hogy Szavához hajlítja azt, aki hozzá fordul beismervé saját keménységét (vö. Zsolt 118, 36). Naponta kiáltja nekünk: “Bárcsak hallgatnátok szavamra! Ne keményítsétek meg szíveteket!” (vö. Zsolt 94, 8 és Zsid 3,7). A kemény szív keménynek találja Isten Szavát, és ez a hívőkkel is előfordulhat: “Kemény beszéd. Ki hallgatja?” (Jn 6,60). Kérj tehát az Úrtól egész személyed számára, melynek szimbóluma a szív, *tágas és figyelmes szívet (leb shomea)*, ahogyan a bölcs Salamon tette (1Kir 3,5).

Amikor a *lectio divinát* végzed, gondolj a magvetőről szóló példabeszédre, amelyben az Úr úgy jelenik meg, amint éppen Igéjét veti el. Valójában te is ezeknek a területeknek egyike vagy: köves talaj, minden jöttmentnek nyitva álló út, tövises vagy jó föld. Az Igének úgy kell beléd hullania, mint jó földbe, hogy miután tiszta és jó szívvel hallgattad a tanítást, meg is tartsd, és kitartásoddal gyümölcsöt teremj (vö. Lk 8,15).

Megtisztított, egységes, gyógyult szívben vesz majd szállást az Atya a Fiú és a Szentlélek, hogy véghez vigye benned a *lectio divinát* (vö. Jn 14,23 és 15,4).

A szív az Igéért van, az Ige pedig a szívért: segíts a menyegzőben, amelyről a 118. zsoltár 111. verse énekel, ahol Isten Igéje a tiéd lesz, és szíved dalol, mert az Övé lett.

Akkor szíved engedelmes, tanítványi szív lesz, amely képes az Igét *kimagyarázás nélkül* megtapasztalni, valóban az Úr lábához telepszik, és készségesen hallgatja, a betániai Máriához hasonlóan (vö. Lk 10,39), tud majd elmélkedni szavairól és megőrizni őket, mint az Úr Édesanyja (vö. Lk 2,19 és 51).

“Emeljük föl szívünket!” - éneklí a liturgia az Eukarisztia kezdetén. “Emeljük föl szívünket!” - ez a *lectio divina* első kiáltása is.

5. Hívd a Szentlelket!

Fogd a Bibliát, tedd magad elé nagy tisztelettel, hiszen Krisztus teste, és mondj epiklézist, vagyis hívd a Szentlelket. A Szentlélek irányította az Ige létrejöttét, Ő hozta létre a kimondott vagy leírt szavakat a prófétákon, bölcseken, Jézuson, az apostolokon, az evangélistákon keresztül, Ő adta az Egyháznak, és juttatta el érintetlenül hozzád.

Amit a Szentlélek ihletett, azt csak ugyanazon Szentlélek teheti érthetővé (vö. *Dei verbum*, 12). Tégy meg mindent, hogy a Szentlélek leszállhasson rád (Veni, Creator Spiritus), és erejével, dinamiséval föllebentse szemedről a fátylat, és megláthasd az Urat (vö. Zsolt 118,18 és 2Kor 3,12-16). A Lélek éltet, a pusztá betű azonban öl. Ennek a léleknek, aki azért szállt le Szűz Máriára, erejével beárnyékolva őt, hogy az Ige, a testté lett Szó, megfogantasson benne (vö. Lk 1,34), és ennek a Léleknek, aki azért szállt le az apostolokra, hogy elvezesse őket a teljes igazságra (vö. Jn 16,13), benned is ezt kell tennie: *az Ige nemzőjének kell lennie, az igazság teljességébe kell bevezetnie téged. A lelki olvasás azt jelenti, hogy a Szentlélekben és a Szentlélekkel olvasod, amit a Szentlélek ihletett.*

Várd Őt, mert “ha késik is, biztosan eljön” (vö. Hab 2,3). Légy biztos Jézus szavában: “Ha ti, bár gonoszak vagytok, tudtok jót adni gyermekeiteknek, mennyivel inkább adja mennyei Atyátok a Szentlelket azoknak, akik kérik tőle” (Lk 11,13).

Bensődben hallani fogod hatékony szavát: “Effata! Nyílj meg!” (Mk 7,34), és többé nem fogod úgy érezni, hogy egyedül állsz a szentírási szöveggel szemben, hanem lesz társad, mint az etiópiainak, aki Izajást olvasta, de nem értette, míg Fülöp nem csatlakozott hozzá. Ez utóbbi, a Pünkösdkor kapott Szentléleknek köszönhetően, megnyitotta számára a szöveg értelmét, és átalakította szívét (ApCsel 8,26-38), ahogy a feltámadott Úr is feltárta az írások értelmét az emmauszi tanítványoknak (Lk 24,45).

Epiklézis nélkül a lectio divina *emberi gyakorlat, szellemi erőfeszítés marad*, amelyből így is lehet bölcsességet meríteni, de nem isteni Bölcsességet. Ez annyi, mint “nem megkülönböztetni” az Úr testét, s ezzel saját ítéletünket olvasni (vö. 1Kor, 11,29).

Imádkozz, ahogy tudsz, ahogy az Úr megadja neked! Imádkozhatsz például így:

“Istenünk, világosság Atyja, a világba küldted Szavad, ajkadról való bölcsességedet, aki a Föld minden népén uralkodott (Sir 24,6-8).

Azt akartad, hogy Szavad Izraelben lakjon, és Mózesen, a prófétákon és a Zsoltárokon keresztül (vö. Lk 24,44) kinyilvánítsa akaratodat és beszéljen a népnek a várva várt Messiásról, Jézusról. Végül azt akartad, hogy Fiad maga, aki az örök Ige nálad, testté legyen és sátrat verjen körülünkben (Jn 1,1-14), Ő, aki Szűz Máriától született és a Szentlélektől fogantatott (Lk 1,35).

Küldd el most nekem a Szentlelkeidet, hogy halló szívet adjon (1Kir 3,9), hogy találkozhatssam vele a Szent Írásokban, és ültesse belém Igédet. Hajtsa félre Szentlelkeid a fátylat szemem elől (2Kor 3,12-16), vezessen el a teljes igazságra (Jn 16,13), adjon nekem értelmet és állhatatosságot.

Ezt kérem tőled Jézus Krisztus, a mi Urunk által, aki legyen áldott mindörökkön örökké! Amen.”

Különösen segítségére lehet ebben a bevezető imádságban a 118. zsoltár. Ez az Ige hallgatásának zsoltára. Ez a *lectio divina* zsoltára, a Szerető és a Szeretett, a hívő és Ura közötti beszélgetés.

6. Olvasd!...

Nyisd ki a Bibliát és olvasd a szöveget. Soha ne válassz véletlenszerűen, mert Isten Igéjét nem lehet “csipegetni”. Kövesd a liturgikus naptárt, és fogadd el azt a szöveget, amelyet az Egyház kínál ma neked, vagy olvasd a Szentírás valamelyik könyvét elejétől végéig, folyamatosan.

A liturgikus olvasmányok vagy az adott könyv iránti engedelmesség lényeges a mindennapi engedelmességhez, a *lectio* folytonosságához és ahhoz, hogy ne szubjektíven válogassunk a szövegek között aszerint, hogy mi tetszik vagy mit vélünk szükségesnek. Ehhez az alapelvhez hűnek kell maradnod.

Válassz talán egy olyan könyvet, amelyet az Egyház hagyománya kijelöl liturgikus időnek megfelelően, vagy a liturgikus olvasmányok valamelyikét. Ne válassz több szöveget: *egy részlet, a napi evangélium, néhány vers bőven elég!* Amikor a vasárnapi szövegekkel végzed a *lectiot*, ne felejtsd el, hogy az első (az ószövetségi) és a harmadik olvasmány (az evangélium) párhuzamban vannak, és ezzel a két szöveggel lenne jó imádkoznod. Az ünnepek olvasmányrendje, amelyet sok lelki bölcsességgel állítottak össze, nagy ajándék. A heti olvasmányrend a hétköznapokon kevésbé egységes; ha ez zavar, válaszd inkább valamelyik könyvnek a folyamatos olvasását.

Olvasd el a szöveget, ne csak egyszer, hanem többször, akár hangosan is! Ha teheted, olvasd el a szöveg görög vagy héber eredetijét is, ha nem, elégedj meg a fordítással!

Szellemi felkészültségednek megfelelően, mindig a Hetvenes fordítást vagy a Vulgátát használd, mert ezek szent fordítások, amelyeket az Egyház évszázadok óta tisztel.

Ha a részletet már szinte fejből ismered, és ez arra csábít, hogy csak átfuss rajta, fordulj bátran olyan eszközökhöz, amelyek ezt a túl gyors és felületes olvasást megakadályozzák: írd le, másold le a szöveget. Egyik szerzetes barátom, nemzetközi hírű exegeta, elárulta nekem, hogy ő a *lectio divinához* lemásolja a szöveget, és sokszor megpróbálja fejből is elmondani, hogy kiderüljön, milyen különbség van aközött, amit megjegyzett és az írott szöveg között. Ne csak a szemeddel olvass, hanem figyelj nagyon arra, hogy a szívedbe igyekezz vésni a szöveget.

Olvasd el a párhuzamos szövegrészeket is, vagy keresd ki a lapszéli utalásokat - különösen, ha a Jeruzsálemi Bibliát vagy az ökumenikus fordítást használod -, mert ezek sokat segíthetnek. Tágítsd ki az üzenetet, egészítsd ki, a napi szöveget hozd összefüggésbe más részekkel, hiszen az Ige értelmezi saját magát. “Az Ige értelmezi magát” - ez a fő rabbinikus és patrisztikus kritérium a *lectiora* vonatkozóan.

Az olvasásod hallgatás (audire) legyen, a hallgatásból pedig engedelmesség (oboedire) szülessen. Ne siess! Rá kell szánni az időt az olvasásra (*lectioni vacare*), mert valódi olvasás a hallás útján történik. *Az Igét hallgatni kell!* Kezdetben az Ige volt, nem a Könyv, mint az iszlámban. Isten beszél, a *lectio* csak eszköze annak, hogy meghallgassuk. “Halld Izrael!” - mindig ez Isten kiáltása, amelynek el kell hatolni a szövegből hozzád.

7.

Elmélkedj!...

Mit jelent elmélkedni? Nem könnyű megmondani. Először is azt jelenti, hogy **elmélyíted az olvasott üzenetet, amelyet Isten közölni akar veled**. Ez tehát erőfeszítést, munkát kíván, mert az olvasásnak figyelmes, mély megfontolássá kell alakulnia. Abban az időben, amikor a Szentírást még fejből megtanulták, bizonyára nagy segítség volt a keresztényeknek a Szentírás tanulmányozásához, hogy rendkívül könnyedén el tudták ismételni kívülről a hallott vagy olvasott Igét. De ma is, kultúrának, képességeidnek és a rendelkezésedre álló szellemi eszközöknek megfelelően oda kell szentelned magad ennek az elmélyülésnek.

Az alapelv most is érvényes: “Nem a tudás, hanem a karizma, nem a tudomány, hanem a lelkiismeret, nem a könyv, hanem a szeretet”, mégsem jó, ha tudatlan vagy csak alkalomszerű az igehallgatásunk, s elhanyagoljuk azt a pontosságot, amelyet minden komoly kutatás megkíván, vagy nem élünk azokkal az elérhető eszközökkel, amelyek segíthetnek a megértést. Ha lehet, fordulj segítségért az egyházatyáknak a szentírás különböző könyveiről szóló kommentárjához, konkordanciákhoz, hogy a Bibliát a Bibliával magyarázhasd, exegétikai tanulmányokhoz vagy lelki kommentárokhoz. De mérlegeld mindig a különböző művek minőségét, mert sok olyan akad, amely komolynak és lelkinak mondja magát, ám valójában csak egyéni véleményt vagy extatikus képzelt tartalmat tartalmaz, és nem követi az isteni szöveget vagy a hagyományt; különösen óvakodj azoktól a kommentároktól, amelyek “az Ige újraértelmezését” ígérik, miközben saját céljaik szolgálatába állítják Isten szavát. Még a liturgikus olvasmányos könyv lelki kommentárjaival is óvatosságnak kell lennünk, mert gyakran kissé felületes, hamarjában összeállított fejtegetéseket tárnak elénk: alig kapcsolódnak a szövegekhez, és üzenetük inkább szerzőjüktől, mintsem Isten Szavából származik.

Origenész szerint “a hallgatás nem pusztán a szöveg tétlen befogadása, hanem a keresztény ember erőfeszítése is, amellyel igyekszik mindig mélyebben behatolni az isteni Szó kimeríthetetlen értelmébe személyes adottságai szerint és az a kitartás, amellyel erre törekszik”.

Mindezek az exegétikai, patrisztikai, lelki eszközök biztosan hasznosak az **elmélkedéshez** és az alaposabb megértéshez; a *lectio divinában* mégis a személyes erőfeszítés marad a legfontosabb. Ez azonban nem “magánerőfeszítést” jelent, sőt azt kell mondanunk, hogy sokszor termékenyebb ez a hallgatás, amikor közösségi tapasztalat keretében éljük meg, testvéreink között vagy csoportban: ezek az Ige hallgatásának igazi helyei, ahol **nemcsak közösen olvassuk, de közösen tapasztaljuk, éljük is az Igét**.

Ennek a személyes erőfeszítésnek a “lelki csúcspont” megtalálására kell irányulnia: ez nem feltétlenül a legfeltűnőbb mondat, hanem a központi üzenet, amely leginkább kapcsolódik az Úr halálának és föltámadásának eseményéhez. Gyűjtsd össze tehát a lelki jelentést, mutasd ki az exegézisek, patrisztikus segédolvasmányok és a Bibliának a Biblia általi értelmezése közti folytonosságot és egységet, és kutasd, mit mond neked az Úr.

Ne gondold, hogy olyasmit fogsz találni, amit már tudsz: ez elbizakodottság; vagy olyasmit, amit éppen kedved lenne ott találni a helyzetedre vonatkozólag: ez a szubjektivitás uralma lenne. **Nem mindig érthetjük meg a szöveget azonnal teljesen**. Legyen meg benned az alázat, hogy olykor elismered, hogy nem sokat vagy éppen

semmit sem értettél meg. Majd megérted később. Ez is engedelmesség, és ha még tejre van szükséged, nem követelhetsz szilárd táplálékot (vö. 1Kor 3,2 és Zsid 5,12).

Ezen a ponton, ha eljutottál egy bizonyos megértésig, forgasd a szívedben a szavakat (az Atyák “ruminációja”), és azután alkalmazd őket magadra, helyzetedre, de ne vessz bele a pszichologizálásba vagy az önmarcangolásba, és ne lyukadj ki a lelkiismeretvizsgálatnál sem, Isten beszél hozzád, szemléld Őt - Őt és ne magadat! Ne hagyj, hogy korlátaidnak és az Igében fölfedezett isteni felszólításokkal szembeni elégtelenségednek aggályos elemzése megbénítson!

Igaz, az Ige ítélet is, felkutatja szíved mélyét, meggyőz bűnödről, de ne felejtse el, hogy Isten nagyobb a szívednél (1Jn 3,20), és a szíved sebét, amely Istentől való, az Ő igazsága és irgalmassága ejtette.

Inkább csodálkozz el azon, aki szívedhez szól, a többé vagy kevésbé bőséges, de mindig üdvös táplálékon, amellyel megvendégel. Ámulj el azon, hogy az Igét így a szívedbe helyezték, anélkül, hogy az égbe vagy a tengeren túlra kellett volna elmenned érte (vö. MTörv 30, 11-14). Engedd, hogy vonzzon az Ige, amely Isten Fiának képe szerint alakít téged anélkül, hogy tudnád, hogyan. Az Ige, amelyet kaptál, élet, öröm, béke és üdvösség számodra! Lenyűgözve kell hallgatnod Istent, aki szól hozzád, ahogy a zsidók álméltak a kivonuláskor a csodákon, melyeket szemük láttára végbevitt, és ahogy Mária énekelte ”Nagyot tett velem a Hatalmas és Szent az ő neve!” (Lk 1,49). Isten kinyilatkoztatja magát neked. Fogadd be a kimondhatatlan nevét, a Szerelmes arcát. Maradj a hit terében. Isten arra tanít, hogy életedet Fia életének mintájára alakítsd. Isten neked adja magát, átadja magát Igéjében: fogadd el gyermekként, és lépj vele közösségbe! Isten szent csókkal illet: ez a Szerető és a Szeretett menyegzője, ünnepe hátra szívedben szeretetét, mely erősebb a halálnál, erősebb az alvilágnál, erősebb bűneidnél! Istentől születesz *logos*aként, szavaként, igéjeként, fiaként: fogadd el, hogy Ő hoz létre, hogy Fiává lehess! Az elmélkedésnek, a *ruminatio*nak arra kell elvezetnie, hogy az Atya, a Fiú és a Lélek hajléka légy.

Szíved *liturgikus tér*: egész személyed templom, isteni-emberi valóság.

8. Imádkozz!...

Most beszélj Istenhez, válaszolj neki, felelj meghívásaira, szólítására, ihletésére, kéréseire, üzeneteire, amelyeket a Szentlélekben megértett Igéje által intézett hozzád. Ugye látod, hogy a Szentháromság vett ölébe, az Atya, a Fiú és a Szentlélek fogadott be kimondhatatlan társalgásába? Most már ne állj meg a gondolkodásnál, lépj be a párbeszédbe és beszélj hozzá, mint barát a barátához (MTörv 34,10)! Most már ne arra törekedj, hogy gondolataidat az övéihez igazítsd, hanem keresd őt magát! A “meditáció” célja a **belső ima**. Ennek van most itt az ideje. Ne legyen belőle lelki fecsegés, de beszélj hozzá biztonságérzettel, félelem nélkül, elfelejtkezve önmagadról és boldogan az Ő arca láttán, amely az Írásból kirajzolódott az Úr Krisztusban. Engedj szabad utat érzékenységed, érzelmeid, emlékezőtehetséged teremtő erőinek, és állítsd őket az Úr szolgálatába. Nem adhatok ebben bővebb eligazítást neked, mert mindenki fel tudja ismerni a találkozást Istenével, de sem másoknak megtanítani, sem leírni nem tudja. Mit mondhatunk a tűzről, amikor elborítanak a lángok? Mit mondhatunk az imádságos szemlélődésről a **lectio divina** végén, hacsak nem azt, hogy ez az égő csipkebokor, amely ég, de nem ég el, lángba borítja a hívő szívét, a szeretet tüzére gyújtja, de el nem égeti?

Az isteni jelenlét megtapasztalásának kifejezhetetlen művészete, a **lectio divina** oda akar elvezetni, ahol a Jegyeshez hasonlóan szemléled, ismételgeted Szeretőd szavait örömmel, megrendülten, magadról megfélemlkezve. Ne gondold, hogy ez az út mindig könnyű és egyenes, vagy hogy mindig eljuthatunk a végéig. A **lectio divinában** nap mint nap előfordul és helye van aggodalomnak és szenvedélyes szeretetnek, hálaadásnak és lelki szárazságnak, lelkesedésnek és testi lanyhaságnak, megszólaló szavaknak és néma szavaknak, a te csenednek és Isten csendjének.

A fontos az, hogy hűek legyünk ehhez a találkozáshoz: előbb vagy utóbb, legyőzve az akadályokat, amelyek mindig jelen vannak hitünk és imaéletünk fejlődése során, az Ige utat tör magának a szívünkben. Csak aki állhatatosan kitart az Ige mellett, az tudja, hogy Isten hűséges, engedi magát megtalálni, és nem mulasztja el, hogy szívünkre beszéljen; tudja azt is, hogy vannak idők, amikor az Úr ritkán hallatja a Szavát (vö. 1Sám 3,1), s amelyeket mégis az Ige epifániájának időszaka követ; tudja, hogy a nehézségek, a csüggedés, a lelki szárazság időszakai kegyelmek számunkra, amelyek emlékeztetnek, hogy milyen messze vagyunk még Isten teljes ismeretétől.

Köszönd meg Istennek az Igét, amelyet neked adott, akik hirdették és magyarázzák neked, járj közben mindazokért a testvéreidért, akiket a szöveg eszedbe juttatott erényeikkel és bukásaikkal együtt, és törekedj egyesíteni magadban az Ige táplálékát az Eukarisztia táplálékával.

Őrizd meg, amit láttál, hallottál, ízleltél a **lectioban** - őrizd meg szívedben és emlékezetedben, és **menj az emberek társaságába**, menj közéjük, és add át nekik alázattal a békét és áldást, amelyet kaptál. Ahhoz is lesz erőd, hogy társadalmi, politikai, szakmai tevékenységed során velük együttműködj Isten Igéjének történelmi megvalósításában...

Istennek szüksége van rád, hogy eszköze légy a világban “az új ég és új föld” megalkotásához. Új nap vár, amikor haláloed óráján színről színre látva Istent feltárod, hogy “élő betű” voltál-e, amelyet Krisztus vésett, **lectio divina** voltál-e testvéreid számára, maga Isten Fia voltál-e.